

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу

Гетяна МІРОШНИЧЕНКО

«28» серпня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини» (шифр і назва)
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (шифр і назва)
освітньо-професійна програма	«Міжнародні відносини» (шифр і назва)
спеціалізація	(шифр і назва)
вид дисципліни	обов'язкова (обов'язкова / за вибором)
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«28» серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ВІННИКОВА, д. політ. наук, професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від «27» серпня 2024 року № 21

В.о. завідувача кафедри Ірина ПЕРЕСИПКІНА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми

 Євгенія СОЛОВИХ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від «28» серпня 2024 року № 16

Голова науково-методичної комісії

 Олена МИКОЛЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«07» січня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини» (шифр і назва)
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (шифр і назва)
освітньо-професійна програма	«Міжнародні відносини» (шифр і назва)
спеціалізація	(шифр і назва)
вид дисципліни	обов'язкова (обов'язкова / за вибором)

Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«07» січня 2025 року, протокол №10

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ВІННИКОВА, д. політ. наук, професор кафедри міжнародних відносин.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол від «06» січня 2025 року № 10

Завідувач кафедри Наталія ВІННИКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини» (бакалаврського рівня)

 Наталія ВІННИКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «06» січня 2025 року №7

Голова науково-методичної комісії

 Ганна ПАНАСЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Міжнародна інтеграція та глобалізація**» освітньо-професійної програми «**Міжнародні відносини**» підготовки бакалаврів за спеціальністю 291 «**Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1 Мета викладання навчальної дисципліни – забезпечити здобувачів знанням про актуальні тренди глобалізації та розумінням інституційних, політичних, економічних і соціокультурних чинників міжнародної інтеграції на прикладі Європейського Союзу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Формування таких загальних компетентностей

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Формування наступних фахових компетентностей

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК15. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК16. Здатність здійснювати всебічний аналіз причин і наслідків сучасних міжнародних конфліктів.

СК18. Розуміння основ та особливостей забезпечення процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
42 год.	
90 годин	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають досягти таких результатів:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН13. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН23. Аналізувати особливості процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Глобалізація в теоретичному і прикладному вимірах

Тема 1. Концептуальний і практичний вимір глобалізаційних процесів.

Історичні форми глобалізації. «Плоский світ» в концепції Томаса Фрідмана і «Глобалізація 3.0.». Чинники сплюснення світу. Розвиток глобальних інфраструктур і динаміка політичної взаємодії. «Глобалізація гніву» – роль інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному світі. Глобалізація економіки і мультинаціональне виробництво. Інформаційних-комунікаційні технології і цифровізація як драйвери глобалізаційних процесів. Трансформація державного суверенітету і девертикалізація управлінських процесів. Вплив недержавних акторів на перебіг міжнародних процесів. Фрагментація державної влади. Роль міжнародних організацій у функціонування сучасних держав. Глобальна економіка епохи пост-капіталізму. ТНК як гравці глобальної арени. Зміни на глобальному ринку праці. Структурна трансформація сучасних суспільств. Формування транснаціональних мереж глобального громадянського простору.

Тема 2. Міжнародні організації як основа глобальної та регіональної інтеграції

Поняття, характеристики та функції міжнародних організацій. Типологія організацій: за масштабом, за функціональним типом. Міжнародні неурядові учасники міжнародних відносин. Історія створення й загальна характеристика ООН. Цілі та принципи діяльності. Інституціональна структура ООН. Роль та функції керівних органів. Генеральна Асамблея. Рада Безпеки. Економічна та соціальна рада. Рада з опіки. Міжнародний Суд. Секретаріат. Спеціалізовані установи ООН. Напрямки діяльності Організації Об'єднаних Націй. Діяльність ООН з підтримки міжнародного миру та безпеки: нормативні засади та практичні форми реалізації. Співпраця в соціально-економічній сфері в рамках ООН. Програми розвитку ООН. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО): інституційне та практичне забезпечення діяльності. Проблеми реформування ООН. Питання ефективності діяльності Організації Об'єднаних Націй. Роль Ради безпеки ООН у формування міжнародного порядку денного. Досвід урегулювання міжнародних кризових ситуацій. Роль Міжнародного валютного фонду (МВФ) у світовій у регулюванні фінансово-економічних глобальних процесів. Структурні характеристики та процедурні особливості функціонування Міжнародного валютного фонду. Напрями діяльності МВФ. Умови надання фінансової допомоги від МВФ. Місія і функціональні засади діяльності Світового Банку. Склад, інституційні та процедурні принципи функціонування Світового Банку. Проекти Світового Банку в Україні. Світова організація торгівлі (СОТ) як регуляторна платформа для світової торгівлі. Структура та нормативно-процедурні засади діяльності СОТ. Умови набуття членства в СОТ. Вирішення торговельних суперечок у СОТ.

Роль міжнародних неурядових організацій та транснаціональних рухів у формуванні глобального громадянського простору. Завдання міжнародних неурядових організацій. Переваги та проблемні аспекти формування міжнародних неурядових організацій. Залежність міжнародних неурядових організацій від донорів.

Розділ 2. Європейський Союз як модель регіональної інтеграції

Тема 3. Еволюція інтеграційних процесів у Європі після Другої світової війни

Відновленні економіки післявоєнної Європи. Створення Європейської організації економічного співробітництва (1947).

Перший Конгрес європейських рухів (Гаага, 1948) і оформлення «Звернення до європейців» – створення Союзу на основі співробітництва, демократичних засадах і наднаціональних інституціях.

Брюссельський пакт (1948) між Британією, Францією та країнами Бенілюксу.

1949 р. – Створення Ради Європи, як союзу між його членами для захисту та просування ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, сприяння їх економічному та соціальному прогресу.

«Меморандум Моне» і Декларація Робера Шумана (9 травня 1950 р.) Об'єднання вугільної і сталеливарної промисловості Франції та Західної Німеччини.

Паризький договір (1951) між Францією, Німеччиною, Бельгією, Люксембургом, Нідерландами та Італією про створення Європейського Об'єднання вугілля та сталі. Створення наднаціонального Вищого керівного органу, Міжурядової ради міністрів, Парламентської асамблеї, Суду.

1957 р. Римські договори: Договір про заснування Європейської економічної спільноти (ЄЕС) і Договір про заснування Європейської спільноти з атомної енергії (Євроатому). Поетапний перехід до спільного ринку.

1965 р. Договір про злиття інституцій: створення Комісії Європейських Спільнот, Ради Європейських Спільнот (Рада міністрів), Європейського Парламенту (Парламентська асамблея), Суду Європейських спільнот. Впровадження принципу одноголосного прийняття рішень.

Завершення процесу формування зони вільної торгівлі та митного союзу.

Гаазький саміт (1969) – розширення та поглиблення інтеграції.

Приєднання до ЄЕС Великої Британії, Данії, Ірландії (1973).

Економічні та енергетичні кризи 70-х рр. та реформування інституційного устрою ЄЕС. Створення Європейської Ради (1974) – вищої політичної інстанції. Створення Палати аудиторів (Рахункової Палати) для контролю за розподілом спільних фінансів (1975).

1981 р. – вступ до ЄЕС Греції.

Підписання Шенгенської угоди про відміну паспортного й візового контролю на кордонах між країнами ЄЕС (1985). Підписання Єдиного європейського акту (1986) – створення єдиного внутрішнього ринку, розширення спільних політик, включаючи соціальну, екологічну, сферу науково-технічного співробітництва. Формування Спільноти чотирьох свобод: свободи пересування товарів, людей, капіталів та послуг.

Третє розширення ЄС (1986) – приєднання Португалії та Іспанії.

Франко-німецька ініціатива політичної інтеграції на засіданні Європейської Ради в Дубліні (1990).

7 грудня 1992 р. Маастрихт (Нідерланди) – підписання Договору про Європейський Союз та Заключного акту про валютно-фінансовий союз. Оформлення інституційної структури Європейського Союзу, який спирається на три опори: Європейські Спільноти (ЄЕС, ЄОВС, Євроатом), Спільна зовнішня політика і політика безпеки, Співпраця у сфері юстиції та політиці внутрішніх справ. Запровадження єдиного європейського громадянства. Право вільного пересування та проживання в межах ЄС. Запровадження Копенгагенських критеріїв для вступу в ЄС (1993).

Четверте розширення ЄС (1995) – приєднання Австрії, Фінляндії, Швеції.

Інституційні зміни згідно з Амстердамським договором (1997). Введення євро (1999, з 2002 – в готівковий обіг).

Ніццький договір (2000) – підготовка до розширення ЄС.

Лаекенський саміт (Брюссель) (2001) і ухвалення рішення про створення Конвенту за майбутнє Європи. Лаекенська декларація: розподіл повноважень, спрощення договорів, роль національних парламентів та статус Хартії основних прав.

Робота над проектом Конституційного договору Європейського Союзу (2000-2003).

«Велике» розширення ЄС (1 травня 2004 р.) членами Європейського Союзу стали Польща, Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Словенія, Кіпр, Мальта, Естонія, Литва, Латвія.

29 жовтня 2004 р. – підписання главами держав – членів ЄС Конституційного договору ЄС. Причини та наслідки провалу Конституційного договору на референдумах у Франції та Нідерландах.

Ключові складові Лісабонського договору (2007). Вступ Болгарії та Румунії (2007). Проблеми інтеграції нових держав-членів ЄС. Економічна криза (2008) та пошуки механізмів її урегулювання. Приєднання Хорватії (2013). Міграційна криза в ЄС. Дезінтеграційні тенденції. Контекстуальні обставини виходу Великої Британії з Європейського Союзу. Референдум щодо Брекзиту (2016). ЄС і Велика Британія після Брекзиту.

Тема 4. Система управління Європейського Союзу

Повноваження та особливий статус Європейської Ради. Вплив Європейської ради на політичні процеси в ЄС та світі.

Склад та організація роботи Ради ЄС. Голозування в ЄС: принципи ротації держав-членів. Комітет постійних представників – Корепер (Committee des representants permanents, COREPER фр.). Конфігурації Ради ЄС. Процедурні механізми голосування в Раді ЄС. Розподіл голосів за поточною системою голосування кваліфікованою більшістю.

Європейський Парламент. Функції та повноваження Європейського Парламенту. Комітети Європейського Парламенту. Взаємодія з іншими органами управління в ЄС. Політичні партії Європейського Союзу. Транснаціональні вибори в Європарламент. Принципи та організація виборчих процедур до Європарламенту.

Автономні повноваження Європейської Комісії. Колегіальність складу Європейської Комісії. Процедура формування Європейської Комісії. Повноваження комісарів.

Суд Європейського Союзу. Структура та компетенції Суду справедливості. Повноваження суддів та генеральних адвокатів. Компетенція загального суду

Прерогативи Суду аудиторів Європейського Союзу. Політичний контроль за виконанням бюджету, повноваження зовнішнього фінансового аудиту. Підготовка річного звіту щодо виконання бюджету. ЄС.

Дорадчі органи Євросоюзу: Європейський Економічний і Соціальний Комітет і Європейський Комітет Регіонів.

Призначення Європейського Економічного і Соціального Комітету: консультування у межах законодавчого процесу з таких сфер інтеграції, як сільське господарство, транспорт, внутрішній ринок, соціальна політика, структурні фонди, довкілля, захист споживача, охорона здоров'я, освіта тощо. Склад Комітету: представники працедавців, профспілок та решти представників громадянського суспільства.

Європейський комітет регіонів – представники регіональних та місцевих адміністративних утворень. Надання рекомендаційних висновків при прийнятті законодавчих актів, що стосуються освіти, культури, охорони здоров'я, регіональної політики, зайнятості, довкілля, транспорту; контроль за дотриманням принципу субсидіарності.

Фінансові установи. Роль Європейського центрального банку в здійсненні монетарної політики ЄС. Підтримка стабільності цін у рамках валютної системи; визначення та здійснення валютної політики ЄС, проведення операцій з іноземною валютою, утримання та регулювання валютних резервів держав-членів, сприяння належному функціонуванню платіжних систем.

Європейський Інвестиційний Банк: надання довгострокових позик та гарантій, які йдуть на фінансування проектів з розвитку слаборозвинених регіонів; проектів щодо модернізації чи конверсії підприємств; проектів, що становлять спільний інтерес для декількох держав-членів.

Роль Єврогрупи в регулюванні єврозони. Склад і функції Єврогрупи.

Європейські Агентства – горизонтальний формат управління в системі ЄС. Автономний статус та повноваження Європейських Агентств. Виконання специфічних технічних, наукових або адміністративних завдань. Виконавчі агентства.

Повноваження Європейського омбудсмена:

- контроль за діяльністю адміністративних служб ЄС;
- розгляд скарги від громадян ЄС або інших громадян, що знаходяться під юрисдикцією ЄС;
- проведення за власною ініціативою перевірки, слідства;
- направлення своїх доповідей і пропозицій інституціям;
- представлення Європарламенту щорічної доповіді з проблем прав людини.

Функції та завдання Європолу:

- запобігання і боротьба з тероризмом;
- незаконною торгівлею наркотиками та іншими вадами організованої злочинності;
- поліпшення ефективності діяльності правоохоронних служб держав-членів Європейського Союзу;
- сприяння оперативній співпраці між ними.

Ухвалення рішень в Європейському Союзі

Правові засади процедурних механізмів в ЄС. Головні регуляторні акти, в яких втілюється європейське законодавство – регламенти, директиви й рішення, рекомендації та висновки. Юридична сила головних регуляторних актів Європейського Союзу.

Етапи підготовки законодавчої ініціативи. Процедурні особливості реалізації моделей ухвалення рішень в ЄС.

Стандартна законодавча процедура – процедура спільного рішення. Повноваження Ради ЄС та Європейського Парламенту в межах цієї процедури. Обставини скликання комітету примирення. Умови затвердження рішення. Ветування рішень в ЄС.

Процедура згоди. Повноваження Європейського Парламенту в процедурі згоди та умови використання цієї процедури.

Процедура консультації. Роль керівних органів ЄС: Європейської Комісії, Ради ЄС та Європейського Парламенту в процедурі консультації.

Комітологія в ЄС. Комітологічна система ЄС як механізм сприяння ефективному здійсненні політики і забезпечення контролю держав-членів над процесом. Створення комітетів та їх повноваження і функції.

Багаторівневе урядування і механізми легітимації рішень в ЄС. Принцип субсидіарності прийняття рішень як фундаментальна засада інституційно-правових практики в ЄС. Розподіл повноважень між державами-членами та керівними установами Євросоюзу.

Питання «дефіциту демократії» в Європі: проблеми представництва та залучення громадян до процесів політик творення в ЄС.

Європейська Громадянська Ініціатива. Особливості процедурного забезпечення Європейської Громадянської Ініціативи. Успішні ініціативи. Проблемні аспекти реалізації Європейської Громадянської Ініціативи.

Політична фракціоналізація між державами-членами в процесі прийняття політичних рішень в ЄС. Групування країн-членів ЄС за зовнішньополітичними інтересами; за баченням інституційного устрою та реформ в ЄС. Вплив європейського «ядра» на перебіг політичних процесів в Європейському Союзі.

Тема 5. Спільні політики Європейського Союзу

Регіональна політика Європейського Союзу

Принципи та механізми регіональної політики ЄС

Статус регіонів у ЄС

Спільна сільськогосподарська політика

Цілі й завдання спільної сільськогосподарської політики ЄС

Інституційно-нормативне забезпечення сільськогосподарської політики Європейського Союзу

Механізми субсидування в спільній сільськогосподарській політиці ЄС

Спільна торговельна політика

Принципи та інституційні засади функціонування спільної торговельної політики ЄС

Розподіл повноважень між керівними установами ЄС та державами-членами в межах реалізації спільної торговельної політики

Енергетична політика ЄС

Енергетична інфраструктура та управління транс'європейськими мережами. Проблеми залежності Європи від імпорту енергоносіїв, пошуки диверсифікаційних схем трансферу енергоносіїв та розвиток альтернативних форм енергетики й енергоощадних технологій. Ключові завдання Європейської зеленої угоди.

Зовнішня політика Європейського Союзу

Концептуальні засади зовнішньополітичної діяльності ЄС. Особливості реалізації євроатлантичної взаємодії: ЄС-США – відносини ad hoc. Нормативні засади та інституційні механізми реалізації Спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС. Принципи функціонування та реалізації Спільної безпекової та оборонної політики ЄС.

Європейська політика сусідства. Стан реалізації Східного Партнерства. Проблеми та перспективи розвитку Союзу для Середземномор'я. Інтеграційні механізми у здійсненні зовнішньої політики ЄС. Транскордонне співробітництво і моделі «еврорегіонів».

Тема 6. Європейська інтеграція у спектрі концептуально-методологічних підходів

Концепції функціоналізму та неофункціоналізму. Інтеграція як незворотний «функціональний» процес, що здійснюється політичними, профспілковими, промисловими елітами та переходить з однієї галузі до іншої через «ефект переповнення». Інтеграція повинна привести до створення європейської федерації держав, у якій би національні суб'єкти зберігали за ними певну кількість суверенних прав. При цьому стратегічна роль у реалізації процесу інтеграції відводилась наднаціональним інституціям.

Міжурядовий ліберальний напрямок (інтерговернменталізм). Євроінтеграція – колективна дія, покликана оптимізувати вигоди кожної з держав. Євроспільнота є прикладом високоструктурованої міжнародної організації, діяльність якої направлено на реалізацію спільних інтересів її держав-членів і підпорядковано їх суверенній згоді. З огляду на це об'єднання суверенних державних повноважень не послаблює, а навпаки, посилює національні держави, оскільки сприяє їх пристосуванню до вимог міжнародного середовища. Ухвалені в рамках Співтовариства рішення є результатом складних переговорів і торгів між раціональними державними акторами в яких ключову роль відіграють найвпливовіші потуги.

Транзакціоналізм (комунікаційна концепція Євроінтеграції). Інтеграція розглядається в термінах комунікаційних мереж, що передають повідомлення і сигнали, обмінюються інформацією, сприяють виконанню певних функцій і накопиченню досвіду, створення «почуття спільноти». Мета інтеграції – розвиток взаєморозуміння в суспільстві, створення інститутів і практичних інструментів, здатних забезпечити виникнення очікування «мирних змін» на досить тривалу перспективу. Утворення наднаціональних і міждержавних об'єднань є засобом протидії зростанню націоналізму в окремих державах, а також збереження і вдосконалення їх соціальних систем. Амальгамний та плюралістичний типи інтеграції.

Сучасні дослідження «європеїзації». Інституціоналізм. Дослідження «європеїзації» традиційних державних прерогатив у межах «єдиного ринку». Аналіз розподілу повноважень ЄС у різних сферах суспільного життя. Вивчення тиску, що чинить законодавство Союзу на нормативні системи держав-членів, зокрема у таких секторах, як довкілля, соціальне забезпечення, захист споживача. Ефективне функціонування наднаціональних інституцій є запорукою успішного здійснення інтеграційних процесів.

Теорії багаторівневого управління і політичних мереж. Дослідження Євроінтеграції на національному, транснаціональному, суб-національному (регіональному) рівнях як чинника трансформації національних держав. Багаторівнева політична система ЄС включає цілу низку офіційних (євроустанови, національні адміністрації, регіони) та неформальних акторів (неурядові організації, транснаціональні корпорації, різні лобі). Формування у кожній окремій галузі інтеграції горизонтальних мереж взаємодії та ухвалення рішень. Політична мережа являє собою співпрацю, від якої виграють всі учасники, незалежно від співвідношення їх силових потенціалів. ЄС являє собою сукупність політичних мереж. Переваги, які отримують учасники, роблять їх зацікавленими у розвитку інтеграції, тому що поза співпрацею в рамках політичної мережі вони не змогли б отримати цю інформацію і ресурси.

4. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Цифрові технології як драйвери глобалізації	4
2	Тема 2. Міжнародні організації як основа глобальної та регіональної інтеграції	2
3	Тема 3. Європейський Союз в обличчях	2
4	Тема 4. Спільний європейський освітній простір	2
5	Тема 5. «Зелений курс» Європейського Союзу в боротьбі з кліматичними змінами	2
6	Тема 6. Моделювання Європейської громадянської ініціативи	4
	Усього годин	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<ul style="list-style-type: none"> • Тема 1. Цифрові технології як драйвери глобалізації. • <i>Завдання:</i> Підготувати аналітичний огляд з презентацією (до 10 слайдів) державної стратегії (підходу) до розвитку цифрових технологій яка, на Вашу думку, є достатньо ефективною, щоб забезпечити цій державі самодостатню позицію у новому цифровому світовому порядку. • Під час підготовки презентації враховувати такі аспекти цифрової стратегії: • Позиції і роль обраної держави в світових трендах цифровізації (звернути увагу на позиції в міжнародних рейтингах розвитку електронного урядування, електронної участі, розвитку штучного інтелекту). • Дати оцінку перспективам такого підходу в умовах формування цифрового світового порядку. • Якою мірою обрана Вами держава в реалізації цієї стратегії долучається до розвитку міжнародних механізмів регулювання цифрових технологій і штучного інтелекту зокрема? Як обрана Вами держава формує свою політику в контексті Четвертої промислової революції? <p>Допоміжні джерела:</p> <p>Вебб Е. Велика дев'ятка. Як ІТ-гіганти та їхні розумні машини</p>	4

	<p>можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с.</p> <p>Кай-Фу Лі. Наддержави штучного інтелекту. Китай, Кремнієва долина і новий світовий лад. Перекл. англ. В. Пунько. Київ: BOOKCHEF. 2020. 297 с.</p> <p>О'Ніл К. BIG DATA. Зброя математичного знищення. Як великі дані збільшують нерівність і загрожують демократії. Київ: Book Chef. 2020. 336 с.</p> <p>Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.</p>	
2	<p>Тема 2. Міжнародні організації як основа глобальної та регіональної інтеграції.</p> <p><i>Завдання:</i> Підготувати аналітичний огляд з презентацію (до 10 слайдів) діяльності міжнародної організації (за вибором) у питанні чинних глобальних трендів розвитку цифрових технологій. Чи має обрана міжнародна організація стратегію власного цифрового розвитку? Як ця організація залучена в розвиток нормативно-регуляторної бази цифрових технологій? Як обрана Вами організація "реагує" на новітні тренди цифровізації, зокрема впровадження штучного інтелекту, блокчейну, криптовалюти тощо?</p> <p>Допоміжні джерела:</p> <p>http://www.uia.org – Представництва міжнародних організацій у мережі Інтернет.</p> <p>http://www.un.org – Офіційне Інтернет-представництво ООН</p> <p>http://www.nato.int – Офіційне Інтернет-представництво НАТО</p> <p>http://hub.coe.int – Офіційне Інтернет-представництво Ради Європи</p> <p>http://www.osce.org – Офіційне Інтернет-представництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі</p> <p>http://www.imf - Офіційне Інтернет-представництво Міжнародного валютного фонду</p> <p>https://www.wto.org/ - Офіційне Інтернет-представництво Світової Організації Торгівлі</p> <p>http://data.worldbank.org/ - Офіційне Інтернет-представництво Світового Банку</p> <p>http://www.opec.org – Офіційне Інтернет-представництво Організації країн-експортерів нафти</p> <p>http://www.oecd.org – Офіційне Інтернет-представництво</p>	2

	<p>Організації з економічного співробітництва та розвитку</p> <p>https://asean.org/ – Офіційне Інтернет-представництво Асоціація країн Південно-Східної Азії</p>	
3	<p>Тема 3. Європейський Союз в обличчях.</p> <p><i>Завдання:</i> Підготуйте аналітичне досє з презентацією (до 10 слайдів) (біографічні дані, громадсько-політична діяльність) на одного з на одного з батьків-засновників європейської інтеграції ХХ століття. У чому ключова роль обраної Вами персоналії у становленні європейської інтеграції та Європейського Союзу?</p> <p>Або на одного з політичних лідерів сучасного Європейського Союзу, який/яка, на Вашу думку, здійснює найбільший вплив на політики Європейського Союзу та робить внесок у розвиток європейської інтеграції.</p> <p>Допоміжні джерела:</p> <p>Ван Міделлаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ: Дух і Літера. 2021. 408 с.</p> <p>Ван Міделлаар Л. Перехід до Європи: як континент став союзом. Київ: Дух і Літера. 2018. 576 с.</p> <p>Джадт Т. Після війни. Історія Європи від 1945 року. Київ: Наш формат. 2020. 928 с.</p> <p>Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ: Основи. 2020. 1464 с.</p> <p>Еш Т. Г. Рідні землі. Історія Європи через особисте сприйняття. Харків: Vivat. 2024. 512 с.</p> <p>Комарек С. Європа на роздоріжжі. Львів: Априорі. 2020. 496 с.</p>	2
4	<p>Тема 4. Спільний європейський освітній простір</p> <p><i>Завдання:</i> Окресліть основні принципи та пріоритети спільного європейського освітнього простору. На чому Європейський Союз фокусує свою політику в розвитку середньої і вищої освіти? Які програми мобільності впроваджує Європейський Союз?</p> <p>Дайте оцінку політиці ЄС у галузі освіти. У чому її переваги та недоліки? Підготуйте аналітичну доповідь та оформіть у презентації до 10 слайдів.</p> <p>Допоміжні джерела:</p> <p>Лопушинський І. П. Система вищої освіти в Республіці Польща: європейський орієнтир для України / І. П. Лопушинський, О. І. Ковнір. // Теорія та практика державного</p>	4

	<p>управління і місцевого самоврядування. - 2019. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2019_1_27</p> <p>Самойленко О. Кваліфікаційно-компетентнісний підхід до підготовки фахівців у закладах вищої освіти: європейський досвід / О. Самойленко // Молодь і ринок. - 2019. - № 10. - С. 74-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2019_10_16</p> <p>Кряжев П. В. Особливості реформування вищої освіти в країнах Північної Європи на межі ХХ–ХХІ століть / П. В. Кряжев // Молодий вчений. - 2019. - № 1(2). - С. 379-382. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_1%282%29__31</p> <p>Вавренюк С. А. Історія проведення реформи вищої освіти в Європі / С. А. Вавренюк // Інвестиції: практика та досвід. - 2019. - № 15. - С. 80-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2019_15_14</p> <p>European Education Area. URL: https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education</p> <p>European Training Network for the sustainable, zero-waste valorisation of critical-metal-containing industrial process residues. URL: https://etn-socrates.eu/</p> <p>Erasmus+ EU programme for education, training, youth and sport. URL: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/</p> <p>Національний Еразмус+ офіс в Україні. URL: https://erasmusplus.org.ua/</p>	
5	<p>Тема 5. «Зелений курс» Європейського Союзу в боротьбі з кліматичними змінами</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>Підготувати повідомлення з презентацією (до 10 слайдів) про інструменти боротьби з кліматичними змінами, реалізації політики Європейського зеленого курсу (European Green Deal) на прикладі однієї з держав-членів Європейського Союзу.</p> <p>Які форми альтернативної енергетики впроваджує обрана Вами держава-член ЄС?</p> <p>Як ставиться громадськість і представники бізнес-середовища до впровадження "зеленої енергетики"?</p> <p>Які заходи в боротьбі з кліматичними змінами та екстремальною погодою в обраній країні-члені ЄС, на Ваш погляд, є найбільш ефективними? Що варто запозичити з такого досвіду Україні?</p> <p>Допоміжні джерела:</p> <p>European Commission. The European Green Deal Striving to be the first climate-neutral continent. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip19_1911</p>	2

	<p>https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en</p> <p>European Commission. Climate Action. URL: https://climate.ec.europa.eu/index_en</p> <p>European Commission. Attitudes of Europeans towards the environment. Special Eurobarometer 550. March-April 2024. URL: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173</p> <p>Данкевич В. Є. Європейська Зелена угода: дорожня карта збалансованого природокористування в умовах децентралізації / В. Є. Данкевич, Є. М. Данкевич, Н. В. Бондарчук, В. А. Стрільчук // Проблеми економіки. - 2021. - № 1. - С. 185-191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2021_1_22</p> <p>Лазаришина І. Д. Фінансові аспекти реалізації Європейського зеленого курсу / І. Д. Лазаришина // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. - 2023. - № 2. - С. 200-205. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_2_28</p> <p>Пімоненко Т. Оцінювання причинно-наслідкових зв'язків між детермінантами енерго-ефективності країни в контексті імплементації європейської зеленої угоди / Т. Пімоненко, О. Люльов, Зябінас. Зябінас., Т. Василина // Вісник економіки. - 2021. - Вип. 2. - С. 80-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2021_2_8</p>	
6	<p>Тема 6. Моделювання Європейської громадянської ініціативи</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>Запропонуйте власний проєкти Європейської громадянської ініціативи.</p> <ol style="list-style-type: none"> Обґрунтуйте, чому ініційована Вами пропозиція, може бути підтримана громадянами Європейського Союзу. Дайте назву Вашій ініціативі. Укажіть країни, в яких Ви будете, насамперед, проводити збір підписів. Обґрунтуйте. Які зацікавлені сторони (урядові структури, органи місцевого самоврядування, бізнес, громадські організації) Ви залучите для підтримки промокампанії Вашої ініціативи. Хто з комісарів Європейської Комісії розглядатиме Вашу громадянську ініціативу? До якої з політичних груп Європейського Парламенту Ви звернетесь за підтримкою під час слухання Вашої громадянської ініціативи <p>Проектну пропозиції розмістити в презентації до 10 слайдів.</p> <p>Допоміжні джерела:</p>	4

	<p>Вінникова Н.А. Пастки плебісцитів та ефекти партисипаторного плацебо / Політичні рішення в епоху постдемократії. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019. С. 112 (136-140)</p> <p>Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 344 с.</p> <p>Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 320 с.</p> <p>Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Харків: Право. 2021. 484 с.</p> <p>European Citizens' Initiative. URL: https://citizens-initiative.europa.eu/_en</p> <p>European Parliament. Committees. URL: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/home</p> <p>European Parliament. The Political groups of the European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/political-groups</p>	
Усього годин		42

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентою «Міжнародна інтеграція та глобалізація» комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН01.	Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), корегування та підготовка частини	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження,

	джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	наукового дослідження, її презентація	екзаменаційний тест
РН06.	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.	Лекція, надання зворотного зв'язку, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; розв'язування аналітичних завдань
РН13.	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань, екзаменаційний тест
РН23.	Аналізувати особливості процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

- участь у майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження,

підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

8. Методи контролю

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських/практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та семінарських/практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань у ході індивідуально / командної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані.

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль. На семінарському/практичному занятті здобувач може отримати від 1 до 10 балів. Максимальна сума балів за поточним контролем складає **60 балів**.

Для допуску до складання підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше **10** балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється після їх завершення на основі проведення **екзамену**. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувачів, набутих під час вивчення зазначених тем. Тестове завдання складається з 20 питань, кожному з яких присвоєна певна кількість балів відповідно до кількості правильних варіантів відповідей. Максимальна кількість балів, яку можна отримати за екзамен – 40 балів.

Максимальна кількість набраних балів з дисципліни складає **100 балів**.

Критерії та методи оцінювання

Методи оцінювання	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Оцінювання виступів доповідями на семінарських заняттях	Зміст доповіді відповідає темі і розкриває її повною мірою, доповідь супроводжується графічною презентацією, відповіді на запитання є вичерпними, логічними і обґрунтованими.	10
	Зміст доповіді відповідає темі, але розкриває її не повністю або частково, доповідь супроводжується непоказною, відповіді на запитання є не повною мірою вичерпними, логічними і обґрунтованими.	8
	Зміст доповіді не відповідає темі і не розкриває її сутності, відповіді на запитання є хаотичними, неточними або необґрунтованими.	5
Оцінювання участі у обговоренні доповідей на семінарських заняттях	Здобувач вищої освіти бере активну участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, відповідають темі доповіді, є зрозумілими і суттєвими.	2-3
	Здобувач вищої освіти бере участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, частково відповідають темі доповіді, подекуди є зрозумілими або суттєвими	0-2
Підсумковий контроль (тестування)	Здобувач правильно відповів на всі тестові питання.	40
	Здобувач правильно відповів на не менш ніж 75 % тестових питань.	30–39
	Здобувач правильно відповів на не менш ніж 50 % тестових питань.	20–29
	Здобувач правильно відповів на не менш ніж 25 % тестових питань.	10–19
	Здобувач правильно відповів на менш ніж 25 % тестових питань.	1–9
	Здобувач не відповів на жодне з тестових питань.	0

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
10	10	10	10	10	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Перелік питань для проведення підсумкового контролю з дисципліни «Міжнародна інтеграція та глобалізація»

1. Концептуальні інтерпретації глобалізації.
2. Цифровізація як глобалізаційний тренд.
3. Інтеграційні засади діяльності міжнародних організацій.
4. Становлення спільного європейського економічного простору після Другої світової війни. Створення Європейської Економічної Спільноти (ЄЕС).
5. Політичне проектування Європи: від Маастрихту (1992) до Лісабону (2007).
6. Роль комунітарного методу Жана Моне в розвитку євроінтеграційних процесів.
7. Повноваження та особливий статус Європейської Ради.
8. Склад та організація роботи Ради Європейського Союзу.
9. Функції та повноваження Європейського Парламенту.
10. Політичні партії Європейського Союзу і процедурні особливості транснаціональних виборів до Європейського Парламенту.
11. Повноваження і напрями діяльності Європейської Комісії.
12. Структура та повноваження Суду Європейського Союзу.
13. Прерогативи Європейського Суду Аудиторів.
14. Місія і повноваження Європейського Економічного і Соціального Комітету.
15. Структура, функції та роль Комітету Регіонів у системі Європейського Союзу.
16. Автономний статус та повноваження Європейських Агентств.
17. Функції та завдання Європолу.
18. Повноваження і організація роботи Європейського Омбудсмена.
19. Інституційне та процедурне забезпечення фінансової системи ЄС.
20. Повноваження і функції Європейського Центрального Банку.
21. Роль Європейського Інвестиційного Банку в економічному секторі ЄС.
22. Принципи функціонування єврозони.
23. Інституційне і процедурне забезпечення формування бюджету ЄС.
24. Регуляторні акти законодавчого поля Європейського Союзу.
25. Інституційно-процедурне забезпечення ухвалення рішень в Європейському Союзі.
26. Моделі прийняття рішень в ЄС.
27. Партисипаторні практики у загальноєвропейському управлінні: механізм громадянської ініціативи.
28. Принципи та механізми регіональної політики ЄС.
29. Статус регіонів в Європейському Союзі

30. Транскордонне співробітництво в ЄС і моделі «єврорегіонів».
31. Цілі та інституційно-нормативне забезпечення спільної сільськогосподарської політики ЄС.
32. Принципи та інституційні засади функціонування спільної торговельної політики ЄС.
33. Нормативні засади та пріоритети розвитку енергетичної політики ЄС.
34. Еволюція становлення та принципи функціонування спільного європейського освітнього простору.
35. Складові зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу.
36. Нормативні засади та інституційні механізми реалізації Спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС.
37. Цілі та структурне наповнення Європейської Політики Сусідства.
38. Нормативні засади і поточний стан реалізації формату Східного Партнерства.
39. Досягнення і проблеми реалізації формату Східного Партнерства.
40. Інституційні засади та проектне наповнення Євро-середземноморського Партнерства.
41. Пріоритети ЄС у форматі Євро-Середземноморського Союзу.
42. Особливості реалізації євроатлантичної взаємодії: ЄС–США.
43. Нормативно-інституціональні засади євроінтеграційної політики України.
44. Функціоналістське тлумачення європейської інтеграції.
45. Неофункціоналізм як теоретичне обґрунтування європейської інтеграції.
46. Міжурядовий ліберальний напрямок (інтерговернменталізм) у трактуванні європейської інтеграції.
47. Транзакціоналістське тлумачення європейської інтеграції.
48. Сучасні дослідження «європеїзації».
49. Теорії багаторівневого управління і політичних мереж в ЄС.
50. Концептуальні моделі європейської інтеграції: модель «гнучкої Європи», модель «Європи ядра», модель «Європи концентричних кіл».

10. Рекомендована література

Основна література

1. Брікс Е., Бузек Е. Ще раз про центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут. Київ: ДІПА. 2019. 192 с.
2. Ван Мідделаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ: Дух і Літера. 2021. 408 с.
3. Вебб Е. Велика дев'ятка. Як ІТ-гіганти та їхні розумні машини можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с.
4. Вінникова Н. Політичні рішення в епоху постдемократії. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019. 426 с.
5. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат. 2021. 264 с.
6. Еш Т. Г. Рідні землі. Історія Європи через особисте сприйняття. Харків: Vivat. 2024. 512 с.
7. Кай-Фу Лі. Наддержави штучного інтелекту. Китай, Кремнієва долина і новий світовий лад. Перекл. англ. В. Пунько. Київ: ВООКСНЕФ. 2020. 297 с.
8. Комарек С. Європа на роздоріжжі. Львів: Априорі. 2020. 496 с.
9. Ледерак Дж. П. Розбудова миру: стале примирення в розділених суспільствах. Київ: Дух і літера, 2019. 250 с.

10. Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 344 с.
11. Макінтайр, Л. Постправа. Київ: ArtHuss. 2021. 208 с.
12. Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 320 с.
13. Маффесолі М. Час племен. Занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: Києво-Могилянська Академія. 2018. 264 с.
14. О'Ніл К. BIG DATA. Зброя математичного знищення. Як великі дані збільшують нерівність і загрожують демократії. Київ: Book Chef. 2020. 336 с.
15. Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Харків: Право. 2021. 484 с.
16. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Вид. 2-ге, випр. Харків : Право, 2020. 174 с.
17. Скіннер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Харків: Фабула. 2020. 272 с.
18. Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Наш формат. 2020. 144 с.
19. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш формат. 2020. 192 с.
20. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.
21. Шабо Ф. Історія ідеї Європи. Київ: Либідь. 2020. 352 с.
22. Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.

Допоміжна література

1. African Union. The digital transformation strategy for Africa (2020-2030). Ethiopia, Addis Ababa. 2019. URL: <https://au.int/sites/default/files/documents/38507-doc-dts-english.pdf>
2. ASEAN. ASEAN Digital Masterplan 2025. The ASEAN Secretariat. 2021. Jakarta. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Digital-Masterplan-EDITED.pdf>
3. Council of Europe. Technological convergence, artificial intelligence and human rights. Committee on Culture, Science, Education and Media. Mr Jean-Yves Le Deaut. France, SOC 10 April 2017. Doc. 14288. URL: <https://pace.coe.int/en/files/23531/html>
4. European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Brussels. 8 April 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
5. European Commission. The European AI Alliance. Shaping Europe's digital future. 2018. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-ai-alliance>
6. European Commission. On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust. White Paper. COM(2020) 65 final. Brussels. 19 February 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf
7. European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on European data governance (Data Governance Act). COM (2020) 767 final 2020/0340 (COD). Brussels. 25 November 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0767&from=EN>
8. from=EN
9. European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a single market for digital services (Digital Services Act) and amending Directive.

- 2000/31/ECCOM/2020/. COM (2020). 825 final. 2020/0361 (COD). Brussels. 15 December 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?qid=1608117147218&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN>
10. European Commission. The EU's cybersecurity strategy for the digital decade. Joint Communication to the European Parliament and the Council. JOIN(2020) 18 final. Brussels. 16 December 2020 URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eus-cybersecurity-strategy-digital-decade-0>
 11. Future of Life Institute. Asilomar AI principles. Asilomar Conference of beneficial AI. USA. 5-8 January 2017. URL: <https://futureoflife.org/2017/08/11/ai-principles/>
 12. G20 AI Principles. G20 Ministerial meeting on trade and digital economy. Japan, Tsubuka. 8–9 June 2019. URL: https://www.g20-insights.org/related_literature/g20-japan-ai-principles/
 13. NATO. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy. Belgium. Brussels. 22 October 2021. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_187617.htm?selectedLocale=en
 14. OECD. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence OECD/LEGAL/0449. 2019. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
 15. OECD. OECD Working party on Artificial Intelligence Governance. OECD Network of Experts on AI (ONE AI). 2022. URL: <https://oecd.ai/en/network-of-experts>
 16. OSCE. Spotlight on Artificial Intelligence and freedom of expression. D. Wagner and J. Haas (eds) Office of the Representative on Freedom of the Media Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Austria. Vienna. 2021. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/510332_0.pdf
 17. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Draft text of the recommendation of the ethics of Artificial Intelligence. SHS/IGM-AIETHICS/2021/JUN/3 [Original: English and French] Rev.2. 25 June 2021. UNESDOC. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377897>
 18. United Nations System Chief Executives Board for Coordination. Inter-agency working group on Artificial Intelligence. 2021. URL: <https://unsceb.org/sites/default/files/2021-07/IAWG-AI%20ToR.pdf>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

<http://www.uia.org> – Представництва міжнародних організацій у мережі Інтернет.
<http://www.un.org> – Офіційне Інтернет-представництво ООН
<http://www.nato.int> – Офіційне Інтернет-представництво НАТО
<http://hub.coe.int> – Офіційне Інтернет-представництво Ради Європи
<http://www.osce.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі
<http://www.imf> - Офіційне Інтернет-представництво Міжнародного валютного фонду
<https://www.wto.org/> - Офіційне Інтернет-представництво Світової Організації Торгівлі
<http://data.worldbank.org/> - Офіційне Інтернет-представництво Світового Банку
<http://www.opes.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації країн-експортерів нафти
<http://www.oecd.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації з економічного співробітництва та розвитку
<https://asean.org/> – Офіційне Інтернет-представництво Асоціація країн Південно-Східної Азії

Інтернет-представництва установ Європейського Союзу

Офіційний вебсайт Європейського Союзу – <https://europa.eu>
Офіційний вебсайт Європейської Ради – <https://www.consilium.europa.eu>
Офіційний вебсайт Ради ЄС – <https://www.consilium.europa.eu>
Офіційний вебсайт Європейської Комісії – <https://ec.europa.eu>
Офіційний вебсайт Європейського Парламенту – <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
Офіційний вебсайт Суду Європейського Союзу – <https://curia.europa.eu/jcms/>
Офіційний вебсайт Європейського Економічного і Соціального Комітету – <https://www.eesc.europa.eu>
Офіційний вебсайт Комітету Регіонів – <https://cor.europa.eu/>
Офіційний вебсайт Європейського центрального банку – <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>
Офіційний вебсайт Європейського інвестиційного банку – <https://www.eib.org/en/index.htm>
Офіційний вебсайт Єврогрупи – <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/eurogroup/>
Офіційний вебсайт Європейської служби зовнішньої діяльності – <https://eeas.europa.eu>
Офіційний вебсайт Європейського суду аудиторів – <https://www.eca.europa.eu>
Офіційний вебсайт Європейського оборонного агентства – <https://eda.europa.eu>
Офіційний вебсайт Інституту досліджень оборони Європейського Союзу – <https://www.iss.europa.eu>
Інтернет-портал з інформації про зовнішню політику ЄС – <http://www.eufp.eu>
Офіційний вебсайт Інформаційного Центру Сусідства ЄС – <http://www.enpi-info.eu>
Online Resource Guide to EU Foreign Policy – <http://www.eufp.eu>
Офіційний вебсайт Європейського Омбудсмена – <http://www.ombudsman.europa.eu>
Офіційний вебсайт Європолу – <https://www.europol.europa.eu>
Інтернет-портал законодавства ЄС – <http://eur-lex.europa.eu>

Інтернет-представництва аналітичних центрів та науково-дослідних установ

<http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень
<http://www.fpif.org> – Foreign Policy in Focus
<http://cisac.stanford.edu> – Centre for International Security and Cooperation
<http://csis.org> – Centre for Strategic and International Studies
<http://www.fpa.org> – Foreign Policy Association
<http://www.iiss.org> – International Institute for Strategic Studies
<http://www.chathamhouse.org.uk> – Royal Institute of International Affairs (Chatham House)
<http://www.isn.ethz.ch> – International Relations and Security Network
<http://www.jiia.or.jp/en> – Japan Institute of International Affairs
<http://www.sipri.org> – Swedish Institute of International Affairs
<http://www.transnational.org> – Transnational Foundation for Peace and Future Research
<https://www.economist.com> – аналітичне видання “The Economist”
<http://www.niss.gov.ua/catalogue/30/> – Науково-аналітичний збірник Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України «Стратегічні пріоритети»
<http://politicus.od.ua> – «Politicus»
<http://www.foreignaffairs.com> – «Foreign Affairs»
<http://jia.sipa.columbia.edu> – Journal of International Affairs

<http://www.princeton.edu/jpia> – Journal of Public and International Affairs
<http://jwsr.ucr.edu/index.php> – Journal of World Systems Research
<http://www.pewresearch.org> – PewResearchCenter
<http://www.worldvaluessurvey.or> – World Values Survey
<http://www.worldometers.info> – World Population Clock
The Center for European Policy Studies – <http://www.ceps.be>
ENERPI (European Network of Economic Policy Research Institutes) – <http://www.enepri.eu>
EPIN (European Policy Institutes Network) – <http://www.epin.org>
Institute for European Studies – <http://www.ies.be>
Eurostat (The statistical office of the European Union) – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
Eurobarometer - <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>
European Social Survey - <http://www.europeansocialsurvey.org/>
European Strategic Partnerships Observatory (ESPO) - <http://strategicpartnerships.eu/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непереборної сили

В умовах обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється за дистанційною формою навчання згідно з затвердженим розкладом занять на платформі Zoom проводяться лекційні заняття. Семінарські/практичні та консультації, контроль самостійної роботи проводиться на платформах Zoom/Moodle. Складання підсумкового семестрового контролю відбувається дистанційно на платформі Moodle.